МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 12 від 25.10.17)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)", 30 листопада 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)" з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2017

Варзар І. М.
Декомунізація та генеза науково-ідеологічного феномену 55

Отрешко Н. Б.
Декоммунизация — это не просто... 64

Єрескова Т. В.
Суспільна свідоміть в епіцентрі декомунізації 66

Попов В. Ж.
Шляхи вдосконалення політики декомунізації 70

МІЖНАРОДНА МОЛОДІЖНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин: виклики, пріоритети та прогнози"

Базильчук М. В.
Роль та значення Мюнхенської конференції в системі глобалізаційної безпеки 72

Voytko T. V.
Terminology in English language for specific purposes 74

Хак А. Б.
Міжнародна безпека в глобалізованому світі: латентні інформаційні війни та шляхи їх розв'язання 76

Панфілова В. В.
Військово-політичні та релігійні конфлікти в Югославії та засоби впливу на населення 78

Артюшенко О. М.
Мова як ментально-ціннісний орієнтир в сучасних міжнародних відносинах 81

Логунов Р.
Феномен демократії у сучасному світі 83

Логоша К. Л.
Латентна інформаційна війна у ході російсько-грузинського конфлікту у серпні 2008 року 85

Гончаренко Є. Ю.
Методичні аспекти вивчення ділової німецької мови 87

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "Постнекласичні інтенції соціогуманітарного пізнання"

Мєлков Ю. О.
Від гуманітарності до гуманістичності: постнекласичні перспективи знання та освіти 90

Піляєв І. С.
Фрактальність як універсальний спосіб відображення соціальної дійсності 93

Повторева С. М.
Структуралізм і постструктуралізм в контексті сучасного гуманітарного пізнання 96

Попов В. Ж.
Вивчення історії повсякденності: підходи до визначення предмету 98

Ю. О. МЄЛКОВ
д-р філос. наук, НН ІМВСН МАУП

ВІД ГУМАНІТАРНОСТІ ДО ГУМАНІСТИЧНОСТІ: ПОСТНЕКЛАСИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЗНАННЯ ТА ОСВІТИ

Одним із найбільш характерних і цікавих феноменів сучасної культурної ситуації виступає постнекласичний тип наукової раціональності, який відзначається вимогою внесення ціннісних факторів до складу пояснюючих положень науки та вказує на присутність цінностей суб’єкта, який пізнає, в результатах наукового дослідження за всієї їх орієнтації на об’єктивну значимість. У вихідному своєму вигляді поняття постнекласики концептуалізувалося передусім у сфері природознавства, яке внаслідок відкриттів другої половини XX ст. прийшло до вивчення складних об’єктів — систем, що саморозвиваються та є сумірними щодо людини. Наукове дослідження за постнекласичного етапу розвитку наукової раціональності вимагає все більшої міждисциплінарності й навіть метадисциплінарності; на противагу вузькому дисциплінарному знанню доби класичної науки, сучасне наукове знання набуває рис світоглядного, навіть філософського, — за доби сьогодення вчений не може уникати питань про сутність, межі та завдання самої науки, про практичні й аксіологічні наслідки навіть суто фундаментальних теоретичних досліджень. Змінюється не просто методичні настанови пізнання, за яких уже й суб’єкт, а не лише засоби пізнання не можуть бути висунуті “за дужки” об’єктивного знання, але й роль і місце суб’єкта у процесі пізнання: якщо в парадигмі класичної раціональності суб’єкт поставав як зовнішній (і сторонній) спостерігач, то некласика тяжіє до постулювання ролі суб’єкта як актора, який активно взаємодіє з об’єктом пізнання та впливає на нього, тоді як постнекласична наука сприяє перетворенню суб’єкта на “мета спостерігача”, як людину, що не просто спостерігає ззовні чи діє, але поєднує спостереження та дію з осмисленням, з розумінням, з оцінюванням [1, с.176].

Проте, у світлі таких особливостей постнекласичного типу наукової раціональності перед філософською думкою не може не поставати питання про місце постнекласичних інтенцій у соціальному та гуманітарному пізнанні, — з огляду на те, що власне й специфіка цього різновиду пізнання концептуалізувалася саме на тлі класичного природознавства з його принциповим усуненням за межі знання всього людського, всього суб’єктного. Однозначна позитивістська редукція соціогуманітарного знання до природничого за доби класики замінилися на початку XX століття, зі становленням некласичного типу наукової раціональності обґрунтуванням чи не протилежності двох типів знання, природничого та гуманітарного, які — згідно по-

глядів Баденської школи неокантіанства — розрізнялися і за предметом, і за методом, досліджували відповідно тільки загальне та повторюване або ж лише одиничне та унікальне. Втім, сучасний, постнекласичний поворот природознавства до спроб осягнути одиничні й унікальні явища, якими за визначенням виявляються складні людиномірні системи, при чому й методом розуміння, а не лише пояснення, не означають і "розчинення" природничого знання в соціальному та гуманітарному, у дусі того ж модерного редукціонізму. Скоріше, мова має йти, з одного боку, про подолання самої дихотомії природничого та гуманітарного знання, старої дихотомії "фактів" і "цінностей", про зняття опозиції "Science vs. Humanities" [див. 3].

З іншого боку, використання, скажімо, синергетики в гуманітарних дослідженнях може подекуди означати не більш аніж спробу механістичного розгляду людини та її суспільства — класичними методами, як неживу істоту, як не суб'єкта свідомої самоорганізації, а як об'єкта для маніпуляцій, — цебто, спробу некритичної екстраполяції природничої методології, нехай і сучасної, на соціальну сферу, яка призводить, зокрема, до сумнівних тверджень про нібито чисту спонтанність, "безсуб'єктність" і "ціннісну нейтральність" процесів самоорганізації соціуму. Іншими словами, власне гуманітарні науки не меншою мірою, ніж природничі, виявляються вразливими для спокуси дегуманізації.

Гуманітарність очевидно не тотожна *гуманістичності*, оскільки означає передусім маніфестації людини в якості об'єкта — зокрема, об'єкта пізнання з боку гуманітарних дисциплін; на відміну від — чи на доповнення до — цього, гуманізм, гуманістичність постає в якості визнання людини суб'єктом — суб'єктом дії, суб'єктом цілепокладання, суб'єктом цінностей. Саме як раз завдяки постнекласичним дослідженням ми маємо змогу не просто зіставити чи протиставити ці два аспекти, дві смислові інтенції наукового знання про людину, а й запропонувати перспективу, так би мовити, "гуманізації гуманітаристики", оскільки людиномірність як характерна риса постнекласичного типу наукової раціональності виступає актуальною для гуманітарних наук тією ж мірою, що й для наук природничих. Як діалектична установка на зняття класичних дихотомій та на досягнення "єдності багатоманітності", постає й вагомим методологічним орієнтиром для втілення цінностей гуманізму в дисциплінарній матриці сучасної науки, знімаючи тим самим суперечність суб'єктивності (в тому числі й як усвідомлення наявності певної позиції зацікавленого дослідника) та об'єктивності як ідеалу наукового дослідження, який виявляється в даному аспекті не відмовою від людських цінностей, але їх конкретизацією в плані максимального охоплення позицій та інтересів усіх людей.

Гуманітаризація як гуманізація може означати в цьому відношенні саме інтенцію розвитку людиномірності всього нашого знання в цілому — аж до людиномірності сенсу власне людського існування. Оскільки не так уже й рідко такі сенси задаються людині ззовні, і задаються чужими щодо її інтересів Левіафано-подібними утвореннями — на кшталт національної держави взірця доби Модерну, що виявляються сьогодні багато в чому неадекватним суб'єктом історичного процесу, занадто далеким і відчуженим від повсякденного життя кожної простої людини — й водночас занадто дрібним і партикулярним для виразу інтересів людства в цілому, як постнекласичної єдності в багатоманітності.

Слід зазначити, що людиномірність як гуманістична інтенція сьогоденного знання не є тотожною класично-егоїстичному антропоцентризмові, а постає скоріше як відображення такої парадигмальної для сучасного природознавства й навіть для сучасної гуманітаристики риси як екологічність. Етимологічно походячи від "домогосподарства", екологія як світоглядний орієнтир (а не просто наукова дисципліна)

означає налаштування на сприйняття всього світу як домівки людини — якою вона не тільки й не стільки користується для свого життя, скільки має відчувати свою відповідальність за неї. Світ постає "людино мірним", тобто сумірним щодо людини, — а людина починає виступати як смисловий центр буття світу, його речник. Так, наприклад, і в галузі економіки, як науки, що також містить "домашн" приставку у своїй назві, розвивалися й розвиваються концепції "людино мірної" економіки як важливої галузі знання та практики, – ідеї "гуманістичної економіки" нобелівського лауреата Амартії Сена [4] чи ідеї "економіки для людини" німецького дослідника Ернста-Фрідріха Шумахера [2], — які наголошують на тому, що цінністю та мірилом економічної науки й економічної діяльності має бути окрема людина та її добробут, а не великі корпорації чи держави з їх нелюдськими масштабами та показниками.

Не менш, а то й більш важливою виявляється потреба осмислення постнекласичних інтенцій гуманітарного знання в галузі освіти: врахування конкретної особливості студента, визнання в ньому чи в ній повноправного суб'єкта — а не об'єкта — освітнього процесу, — тобто виховання й актуалізація передусім особистості як того в людині, що може бути лише метою, а не засобом, — виступає однією з найбільш нагальних настанов у трансформації сучасної педагогічної парадигми. У той же час, "особистісний" підхід виступав і виступає характерним як для вітчизняної традиції, так і для філософської освіти з її "трансляцією особистості", а тому може бути розглянутий як перспективний напрям подальших досліджень із зазначеної тематики.

Література

1. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки : монография / Ю. А. Мелков. — К. : Изд. ПАРАПАН, 2014. — 254 с.
2. Шумахер Э. Ф. Малое прекрасно: экономика для человека : пер. с англ. / Эрнст Фридрих Шумахер. — М. : РСПИ, 2007. — 490 с.
3. Dobronravova I. S. Overcoming Classical Dichotomies of Science and Humanities / Iryna Dobronravova, Yuriy Myelkov // Towards Otherland. Languages of Science and Languages Beyond / Ed. by Rainer Zimmermann and Vladimir Budanov. — Kassel : Kassel University Press, 2005. — P. 129–142.
4. Sen A. On Ethics and Economics. — Oxford : Basil Blackwell, 1987. — xiii, 133 p.